

INFOLEHT

NR 31-32 • DETSEMBER • 2000

Euroopa Liidu Innovatsioonikeskus Eestis

UUDISED

V Raamprogramm

- Elu kvaliteedi programmi 15.11.00 projektikonkursil on alates 28.02.01. kolm lõpptähtaega (lähemalt lk 10)
- 15.12.00 säästva majanduskasvu (Growth) programmi projektikonkursi lõpptähtajad on olenevalt valdkonnast 15.03; 30.03 või 15.05.2001 (lähem info Hillar Toomiste Tel 07 300 320; growth@irc.ee)
- IHP programmi projektikonkurss on 15.12.00 edasi lükatud 16.01.01
- Keskkonna ja säästva arengu programmi 15.11.00 välja kuulutatud projektikonkursil on lõpptähtajad 15.02 ja 15.10.01 (lähem info Maria Habicht Tel: 07 300 327; eco@irc.ee)
- VI raamprogrammi esialgset versiooni on oodata juba 2001.a veebruaris-märtsis.
- Euroopa Komisjoni Uurimistöö peadirektoraadi struktuur korraldatakse põhjalikult ümber. Lähemalt edaspidi.
- SA Eesti Innovatsioonifond alustas taas rakendus-uringute ja tootearendusprojektide finantseerimistaotluste vastuvõtmist ja menetlemist. Lähemalt lk 8.
- Lk 12: Majandusministeeriumi tööpakkumine

AASTARING ON TÄIS

Algamas on järjekordne aasta, sajand, milleenium. Teeksime põgusa tagasivaate siiski vaid eelnevale aastale.

Koostades käesolevat lehte tuli tõdeda, et nii palju teaduse ja tehnoloogilise arendustegevusega seotud sündmusi Eestis, kui on leidnud kajastamist käesolevas INFOLEHES, ei ole varem mahtunud isegi mitme aasta sisse.

Tähtsündmuseks on muidugi Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia "Teadmistepõhine Eesti" eelnõu valmimine (vt lk 4). Valitsus kiitis dokumendi heaks ning peaminister Mart Laar tutvustas seda 7. detsembril 2000 Riigikogu ees esinedes.

Esitatud dokument läheb nüüd üldrahvalikule arutelule. Nii Valitsus kui Riigikogu ootavad aktiivset kaasalöömist kõigi poolt, kes tunnevad vastutust Eesti tuleviku üle. Oodatud on kõik arvamused ja ettepanekud. Pärast ettepanekute põhjalikku kaalumist ja dokumendi täiendamist läheb strateegia Riigikogu menetlusse. Peale vastuvõtmist Riigikogus saab teadus- ja arendustegevuse strateegiline dokument Vabariigi Valitsuse teadus- ja arendustegevuse alaste poliitiliste otsuste langetamise aluseks.

On see murrang?

Võimalus selleks paistab olevat. Valitsus on juba kevadel alustanud ajale jalgu jäänud Teadus- ja Arendusnõukogu ning Innovatsioonifondi ümberkorraldamist. Eesmärgiga kujundada neist dunaamilise teadmistepõhise ühiskonna nõuetele vastavad tööorganid, mis tagaksid töötava sidusmehhanismi väljakujundamise teaduse ja ettevõtluse vahel, tegusa koordineerimise valitsusringkondade ja teadlaste-innovaatorite vahel ning viiksid teadmistepõhise ühiskonna juhtmõtted iga tarbijani.

Lisaks on Valitsus seadnud sihiks teadus- ja arendustegevuse finantseerimise kasvu: 2002 aastaks 1,2% SKT-st, 2006 aastaks 1,7% SKT-st. Seda koos ettevõtlussektori ja välismaa allikatega, kuid ikkagi tähelepanu vääriv siht.

Märkimist vääriavad Eesti edukas osalus V Raamprogrammist ja seda tutvustava brošüüri ilmumine (vt lk 11). Tagasivaate viimaste aastate arengutele teeb TAN-i sekretariaadi poolt avaldatud "Eesti teadus- ja arendustegevuse ülevaade 1996-1999. Struktuur ja suundumused". Käivitatud on teadussuundade rahvusvaheline evalveerimine.

Võimsalt on ellu astunud Geenivaramu projekt, mis on korduvalt sattunud ka välisajakirjanduse veergudele. Takistuseks olnud seadusandliku tühiku täitis 13.12.2000 Riigikogus vastu võetud Inimgeeniuringute seadus.

Eelpooltoodu valguses vaatavad Sihtasutus Archimedes ja V Raamprogrammi Rahvuslik Kontaktpunkt lootusrikkalt tulevikku ning soovivad nii Vabariigi Valitsusele kui teadlastele-innovaatoritele edu ja jõudu ühiste Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia sihtide saavutamisel!

SISUKORD

Aastaring on täis	- lk 1
Uudised	- lk 1
Mart Laar TAT-st	- lk 2-3
Teadmistepõhine Eesti	- lk 4
TAKS muudatused-	lk 5
V raamprogrammi	
konkursside kalender	- lk 6-7
Konverents taastuvatest	
energiaallikatest	- lk 8
Innovatsioonifond	
alustas	- lk 8
IST 2000	- lk 9
Elu kvaliteedi pro-	
grammi konkurss-	lk 10
IHP programmi	
konkursitest	-lk 11
Majandusministeeriumi	
Tööpakkumine	- lk 12

KOORDINAADID

Euroopa Liidu Innovat-
sioonikeskus

SA ARCHIMEDES

Kompanii 2

51007 Tartu

Eesti

Telefon: (07) 300 329

Faks: (07) 300 336

E-mail: irc@irc.ee

Internet: <http://www.femirc.ee/>

Toimetas

Rein Kaarli

kaarli@obs.ee

INFOLEHE

väljaandmist ja levitamist toeta-
vad Eesti Haridusministeerium ja
Euroopa Komisjon

Mart Laari esinemine Riigikogus

*Valitsuse teadus- ja arendustegevuse strateegiast
"Teadmistepõhine Eesti" 7. detsembril 2000. aastal
<http://www.peaminister.ee/files/teadusetek071200.html>*

Peaminister Mart Laar tuli Riigikogu ette kahel põhjusel. Esiteks näeb teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus ette, et kord aastas esitab peaminister Riigikogule Vabariigi Valitsuse nimel ülevaate teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas. Teiseks ja veel olulisemaks põhjuseks pidas peaminister

"...vajadust käivitada tänases Eestis kohe ja praegu avalik arutelu teadus- ja arendustegevuse teemadel. Sest elame globaliseerivas ja avatud järjest rohkem teadmistele orienteerivas maailmas, kus valdav osa hüvesid ja lisaväärtusi luukase teadmiste, mitte musklite abil".

Oma ettekandes kirjeldas Mart Laar teadus- ja arendustegevuse tähtsust läbi lähiaastate perspektiivi ja avas riigi rolli teadus- ja arendustegevuse arendamisel, vaatles teadus- ja arendustegevuse hetkeseisu ning lõpuks kirjeldadas Vabariigi Valitsuse teadus- ja arendustegevuse strateegia põhijooni.

Kaasettekandjateks olid Eesti Teaduste Akadeemia president Jüri Engelbrecht ja Riigikogu Kultuurikomisjoni esimees Mart Meri.

Arutelu kujunes tõsiseks ja sisuliseks. Ühest istungist jäi väheks ja arutelu jätkus 12. detsembril. Kokku kulus aega ligi 4,5 tundi ja Riigikogu või TAN-i sekretariaadi koduleheküljelt (<http://www.tan.ee/tan/sissejuht.htm>) leitava arutelu stenogrammi maht on ca 60 lk. Seetõttu toome järgnevas ära vaid väljavõtteid peaminister Mart Laari kõnest ning aruteluga soovitamet lähemalt tutvuda interneti vahendusel.

Teadus- ja arendustegevuse tähtsus

Eesti riigi ja majanduskeskkonna väiksuse tõttu ei saa me orienteeruda madalate tootmiskulude kaudu saavutatavale konkurentsieelisele. Peame orienteeruma teadmistest ja oskustest tulenevale lisaväärtusele ning pöörama selleks teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile senisest tunduvalt suuremat tähelepanu. Olles küll turumajanduse veendunud pooldaja, pean siiski kinnitama, et turg üksi ei suuda tekitada investeringuid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni ühiskonnale optimaalsel viisil ega taga teadustulemuste ulatuslikku rakendamist. Seetõttu tuleb riigil sel alal olla korraga nii investor, katalüsaator kui regulaator.

Erinevate rollide täitmine eeldab riigilt mitmete konkreetsete ülesannete lahendamist. Neist peamisteks on:

- tingimuste ja struktuuride loomine teadmiste saamiseks ja rakendamiseks, samuti strateegiliste sihtide seadmine ning nende saavutamise kontrollimine
- tegevuskavade ühildamine majanduse, hariduse ning teadus- ja arendustegevuse edendamisel, et tagada nende valdkondade süsteemne toimimine ja tasakaalustatud areng
- alus- ja rakendusuringute ning nende läbiviimiseks vajaliku infrastruktuuri finantseerimise soodustamine
- poliitika ja seadusloomega erasektorile tingimuste kujundamine teadus- ja arendustegevuses, eriti aga innovatsioonis osalemiseks

Eesmärgid

Kuidas saab Eesti väljuda kujunenud olukorrast, mida saame hinnata kõigeks muuks, kui rahuldavaks. Selleks on valitsus heaks kiitnud ning teile esitanud nii muudatused Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusesse kui teadus ja arendustegevuse riikliku strateegia nimega "Teadmistepõhine Eesti" eelnõu. Nende dokumentide kohaselt on Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegilisteks eesmärkideks:

- teadmiste baasi uuenedmine ja haridustaseme tõus

- ettevõtete konkurentsivõime kasv
- elukvaliteedi ja sotsiaalse heaolu paranemine

Ehk maakeeli öeldes, et me saaksime järjest targemaks ning tublimaks, et me maailmas edukalt läbi lööksime ning järjest paremini elaksime.

Nende eesmärkide poole püüdlisel on teadus- ja arendustegevuse alaeesmärkideks:

- teadusuuringute taseme tõstmine
- teadustulemuste rakendamise soodustamine ettevõtetes ja ühiskonnas tervikuna
- inimressursi arendamine arvestades eelnevaid eesmärke.

Need on kaunid ja ilusad eesmärgid, mille saavutamine on aga võimatu, kui teadus- ja arendustegevusse investeeriva riigi kõrvale ei astu partnerina erasektor. Seetõttu peab meie esmaseks eesmärgiks olema töötava sidusmehhanismi väljakujundamine teaduse ja ettevõtluse vahel.

Teame, et see pole lihtne, sest ka mitmes teises riigis - näiteks Soomes võttis sellise reaalse koostööni jõudmine aega aastaid kui mitte aastakümneid. Peame endale ka aru andma, et kuna elame avatud maailmas, on ka teadus- ja arendustegevus konkurentsile avatud. Vaatamata Eesti teadusprojektide eelmainitud edule on siinsed ettevõtjad meie teadlaste suhtes umbusklikud ning peavad neid liialt "akadeemilisteks" või kuidas muidu seletada seda, et ettevõtjad on valdavas enamuses importimas Eestisse teadus- ja arendustegevust ning mitte kaasamas siinseid teadlasi oma arendustegevusse.

Nii sõltub kõik kokkuvõttes ikkagi meist endast. Kas suudame vastata meile esitatud väljakutsele ning tagada Eestile eduks vajalik kõrge kvalifikatsiooniga ja motiveeritud spetsialistide olemasolu. Selleks ei piisa vaid teadus- ja arendustegevuse uuendamisest, vaja on kogu ühiskonda, eeskätt meie haridussüsteemi läbivat reformi. Arusaam sellest, et ülikool on teadusasutus, kus toimub järjepidev uurimustöö ning mida iseloomustab doktoriõppe olemasolu, mureneb kohe, kui vaadata Eesti kõrgharidusmaastikule aastal 2000.

Võtmevaldkonnad

Nii ongi meie esimeseks ja olulisemaks ülesandeks selgelt paika panna oma tegevuse prioriteedid. Ükski riik ei suuda olla edukas kõigis teadus- ja arendustegevuse valdkondades ning lahendada kõiki selle valdkonna arengu probleeme korraga. Seetõttu on oluline määratleda võtmevaldkonnad ja suurendada sinna suunatud ressursside (nii inim- kui materiaalsete ressursside) osatähtsust.

Võtmevaldkondadeks Eesti jaoks on Vabariigi Valitsus oma teadus- ja arendustegevuse strateegias esitanud:

- kasutajasõbraliku infoühiskonna tehnoloogiad
- bio- ja geenitehnoloogiad ja nende rakendused
- innovatiivsed tööstustehnoloogiad ja keskkonnatehnoloogiad

Läbivateks prioriteetideks kõigi valdkondade arendamisel on keskkonnasäästlikkus ja regionaalselt tasakaalustatud

areng. Võtmevaldkondade stimuleeritud arendamise kõrval on loomulik tagada Eesti rahva, rahvuskultuuri ja ajaloo, Eesti loodusega, sotsiaalsfääriga ning rahvusliku julgeoleku kindlustamisega seotud uuringute järjepidevus, kindlustamaks vaimukultuuri edendamist ning rahvusliku identiteedi säilimist ja tugevnemist.

Teadus- ja arendustegevuse koordineerimisel on Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusega asetatud oluline roll Teadus- ja arendusnõukogule. Seda konsensuslikku mõttepanga rolli pole ta suutnud täita ning on keskendunud peaaesjalikult Eesti akadeemilise kogukonna probleemidele....

On puudunud mehhanism Teadus- ja arendusnõukogu otsuste realiseerimiseks läbi Vabariigi Valitsuse. Erasektor ja poliitikud ei tunnetanud vajadust nõukogu järele ning mittetulundussektor pole tegevusse kaasatud. Nõukogu muutmine kõigi osapoolte soove peegeldavaks organiks ehk nõukogu reformimine on olnud kõigi selle liikmete ühine huvi ja soov. Eelnimetatud probleemide teadvustamisest lähtuvalt sai käivitatud nõukogu reform, mis teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muudatustega on ka Riigikogu menetluses.

Lõpetus ja üleskutse

Valitsus kiitis 28. novembril heaks teadus- ja arendustegevuse riikliku strateegia "Teadmistepõhine Eesti", mille koos ülevaatega teadus- ja arendustegevusest Eestis aastatel 1996-1999 täna valitsuse nimel ka Riigikogule üle annan. Vabariigi Valitsus loodab, et Riigikogu käsitleb teadus- ja arendustegevuse strateegiat riiklikult olulise küsimusena, avatud, konstruktiivse ja 21. sajandile kohase konsensuslikkusega.

Seda on meil vaja selleks, et realiseerida visiooni teadmistepõhisest Eestist, kus tasakaalustatult ühildatud uute teadmiste otsingutele suunatud uuringud, teadmiste ja oskuste rakendamine ning inimkapitali areng on majanduse ja tööjõu konkurentsivõime ning elukvaliteedi kasvu allikaks ning Eesti teadlaskonna tulemused on osa maailma teadusest. Teadus toetab ja edendab rahvuslikke ja vaimseid väärtusi, mis annavad Eestile tema näo.

Teadus- ja arendustegevuse finantseerimise keskpikaks eesmärgiks on tagada aastaks 2006 teadus- ja arendustegevuse kogukulutused 1,7 % SKT-st, kusjuures erasektori ja avaliku sektori teadus- arendustegevuse kulutuste suhteks on selleks ajaks vähemalt 35:65.

Sellise sihini jõudmiseks teeb Vabariigi Valitsus tööd juba praegu. Lisaks praegusele, kasvanud teadus- ja arendustegevuse eelarvele Riigikogus menetluses olevas aasta 2001 riigieelarve seaduse projektile on valitsus eelarve kolmandaks lugemiseks teinud ettepaneku suunata väga hästi ette valmistatud programmidele - tippkeskuste programmile ning järel doktorite programmi ja uute uurimisvaldkondade avamisele, täiendavaid eelarvevahendeid.

Samme teadmistepõhise tulevikueesti suunas tuleb astuda kohe ja praegu. Seetõttu soovingi Riigikogule ning kogu Eestile tõsist arutelu täna esitatud dokumentide üle.

Teadmistepõhine Eesti

Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia

Haridusministeerium ja Majandusministeerium koostöös Teaduste Akadeemiaga valmistasid ette Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia, mida peaminister Mart Laar tutvustas 7. detsembril 2000 Riigikogu ees esinedes.

Esitatud dokument läheb nüüd üldrahvalikule arutelule. Sest nagu ütles esinemise ajendite kohta peaminister :

....veel olulisemaks põhjuseks on aga vajadus käivitada tänases Eestis kohe ja praegu avalik arutelu teadus- ja arendustegevuse teemadel. Sest elame me ju globaliseerivas ja avatud, järjest rohkem teadmistele orienteerivas maailmas, kus valdav osa hüvesid ja lisaväärtust luuakse teadmiste, mitte musklite abil. See arusaamine seisib omal ajal ka Eesti rahvuse sünni juures, see peab meid kandma ka uude aastatuhandesse.

Nii Valitsus kui Riigikogu ootavad aktiivset kaasalöömist kõigi poolt, kes tunnevad vastutust Eesti tuleviku üle. Oodatud on nii innovatiivsete ettevõtete, ülikoolide ja uurimisinstituutide kui ka teadlaste ja inseneride, aga samuti ka teadusega mitteseotud isikute arvamused ja ettepanekud. Pärast ettepanekute põhjalikku kaalumist ja dokumendi täiendamist tuleb strateegia Riigikogu menetlusse. Peale vastuvõtmist saab kõnealune strateegiline dokument Vabariigi Valitsuse teadus- ja arendustegevuse alaste poliitiliste otsuste langetamisel.

Arutelu korraldusliku küljega saate tutvuda Haridus- ja Majandusministeeriumi kodulehekülgedel, kust leiate ka dokumendi teksti (aadressid <http://www.hm.ee/korgharidus/tastr.html> ja http://www.mineco.ee/pdf/ta_strateegia.27.11.pdf).

Lühitutvustuseks toome ära dokumendi kokkuvõtva peatüki.

KOKKUVÕTE

Eesti teadus- ja arendustegevuse (T&A) strateegia näeb tuleviku Eestit teadmispõhise ühiskonnana, kus tasakaalustatult ühildatud uute teadmiste otsingutele suunatud uuringud, teadmiste ja oskuste rakendamine ning inimkapitali areng on majanduse ja tööjõu konkurentsivõime ning elukvaliteedi kasvu allikaks. Teadmispõhises ühiskonnas on teadusuuringud ja arendustegevus väärtustatud kui kogu ühiskonna funktsioneerimise ja arengu üks eeltingimusi.

Käesolev T&A strateegia määratleb eesmärgid, võimalused ja piirangud Eesti T&A edendamisel ning on aluseks lähiaastate tegevusele T&A ja innovatsiooni korraldamisel, fikseerides avaliku sektori toetusmeetmete raamistiku ja mahu aastani 2006.

T&A arengu kavandamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest.

- Haridussüsteem ning T&A tagavad uute teadmiste loomise ja rakendamise ning üldise teadmiste kasvu

Eesti sotsiaal-majandusliku ja kultuurilise arengu huvides. Tagatud on nii Eesti rahvuskultuuri ja keskkonnaga seotud kui ka majanduse arengule suunatud T&A.

- T&A finantseerimine on vähemalt Euroopa Liidu keskmisel tasemel.
- Poliitiliste seisukohtade ja õigusliku regulatsiooniga on erasektorile kujundatud tingimused T&A-s, eriti aga innovatsioonis osalemiseks.
- Eesti teadlaskonna tulemused on osa maailma teadusest, rahvusvahelise koostöö tulemusena toimib efektiivselt oskusteabe siire Eesti majandusse ja ühiskonda.

Eesti on viimaste aastate jooksul läbi teinud olulisi sotsiaal-majanduslikke muutusi, mille tulemusel on muutunud majandusstruktuur ja koos sellega ka nõudlus T&A tulemuste järele. T&A kavandamisel on oluliseks saanud majanduse, sotsiaalsfääri ja infrastruktuuriliste vajadustega arvestamine.

Pikaajalise jätkusuutliku majanduskasvu saavutamise perspektiivseimaks teeks on lisandväärtuse osakaalu kasv, mis on võimalik vaid T&A edendamise kaudu. Teadmiste baasi pidev uuenedamine on eelduseks arendustegevusele ning teadmiste realiseerumisele ettevõtete konkurentsivõimet tõstvate innovatsioonidena, mis läbi majanduskasvu viib ühiskonna tulude suurenemisele ja elukvaliteedi kasvule.

Uuenenud teadmised ja hoogustuv arendustegevus on ettevõtluse kõrval aluseks ka tehnoloogilisele uuenedamisele ja tingimuste paranemisele sotsiaalsfääris.

Hetkel ei ole ühiskondlikud vajadused ning tegelik T&A pakkumine veel vajalikul määral ühildatud. Seda näitab nii T&A kogukulutuste ebaproportsionaalne jaotus alus- ja rakendusuuringute ning tehnoloogilise arendustegevuse vahel kui ka teaduse ja ettevõtluse vahelise koostöö madal tase, mis ei ole soodustanud teadusprojektide orienteeritust majanduslikult tasuvale lõpptulemusele. Kitsaskohaks on ka ettevõtete vähene osalus arendustegevuse finantseerimisel.

Tulenevalt Eesti tulevikuvisionist on Eesti T&A strateegilisteks eesmärkideks:

- teadmiste baasi uuenedamine ja haridustaseme tõus,
- ettevõtete konkurentsivõime kasv,
- elukvaliteedi ja sotsiaalse heaolu paranemine.

Strateegiliste eesmärkide poole püüdlisel seisnevad T&A võimalused ehk alaeesmärgid teadusuuringute taseme tõstmises, teadustulemuste rakendamise soodustamises ettevõtetes ja ühiskonnas tervikuna ning inimressursi arendamises.

Teadusuuringute taseme kriteeriumideks on tulemuste rahvusvaheline aktsepteeritavus ja konkurentsivõime.

Teadustulemuste rakendamise soodustamine ettevõtetes ja ühiskonnas tervikuna eeldab sidusmehhanismi väljakujundamist teaduse ja ettevõtluse vahel. Alles vastava sidusmehhanismi olemasolul ja efektiivsel toimimisel saab realselt võimalikuks teadmiste ülekandumine majandusse ja ühiskonda laiemalt.

Kõigi soovitud sihtide saavutamise oluliseks eelduseks on kõrge kvalifikatsiooniga ja motiveeritud spetsialistide olemasolu.

Kuna ükski väikeriik ei suuda olla edukas kõigis T&A valdkondades ja lahendada kõiki T&A arengu probleeme korraga, on oluline määratleda võtmevaldkonnad ehk perspektiivseimad valdkonnad püstitatud eesmärkide ja tulevikuvisioni realiseerimisel. Võttes arvesse Eesti arengueeldusi ja -võimalusi, eksisteerivat majandusliku baasi, olemasolevat teaduspotsentsiaali ning asetleidvaid rahvusvahelisi suundumusi T&A vallas on Eesti T&A võtmevaldkondadeks:

- kasutajasõbraliku infoühiskonna tehnoloogiad,
- bio- ja geenitehnoloogiad ja nende rakendused,
- innovatiivsed tööstustehnoloogiad.

Võtmevaldkondade stimuleeritud arendamise kõrval tuleb tagada Eesti rahva, rahvuskultuuri ja ajaloo, Eesti loodusega, sotsiaalsfääriga ning rahvusliku julgeoleku kindlustamisega seotud uuringute järjepidevus, kindlustamiseks vaimse kultuuri edendamist ning rahvusliku identiteedi säilimist ja tugevnemist.

T&A ja ühiskonna ees seisvate probleemide lahendamiseks tuleb jätkata tööd inimressursi arendamisel, efektiivsete T&A finantseerimismehhanismide ja -proportsioonide väljakujundamisel ja innovatsioonisüsteemi efektiivsuse tõstmisel. Arendada tuleb rahvusvahelist koostööd ning tõsta avalikkuse teadlikkust T&A ja innovatsiooni poolt pakutavatest võimalustest.

Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse muudatused

Vabariigi Valitsus otsustas 28.11.2000 esitada Riigikogule "Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse" muutmise seaduse" eelnõu.

Eelnõu on ette valmistatud Haridusministeeriumi poolt.

Seni kehtiv Teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus (TAKS) võeti vastu 26. märtsil 1997. aastal ja seda on kahel korral muudetud, kuid sellegipoolest on seaduse rakendamisel tekkinud töö käigus uusi probleeme ja ilmsiks tulnud mitmed ebakõlad. Osadele neist on osutanud ka Riigikontroll oma 22. detsembri 1998. a otsuses nr 70-13/79 ja teinud ettepaneku TAKS-i muutmiseks. Näiteks ei ole kehtivas TAKS-is lahti kirjutatud TKN-i pädevus ning piisavalt reguleeritud evalveerimise korraldust.

Kuigi muudatusi on palju, peeti otstarbekamaks mitte kirjutada uut seadust. Praeguseks on eelnõu Riigikogu menetluses ning detsembri keskpaigas ei olnud veel esimesele lugemisele tulnud. Eelnõu täieliku teksti ning seletuskirja leiata internetist Haridusministeeriumi ja Riigikogu kodulehekülgedelt (aadressid vastavalt

<http://www.hm.ee/seaduseelnoud/taks.html> ning <http://www.riigikogu.ee/ems/plsql/ems.basdata>).

Esitatud eelnõu:

- Täpsustab teadus- ja arendusametuse definitsiooni ning teadus- ja arendusametuste registri pidamise ja registreerimise korda. Eelnõu vastuvõtmisel saab teadus- ja arendusametuse nimetust taotleda ainult selline asutus või juriidiline isik, kelle põhikirja- või põhimäärusejärgselt põhitegevuseks on teadus- ja arendustegevus. See välistab teadus- ja arendusametuste tekke, kellele teadus- ja arendustegevus on vaid kõrvaliseks tegevusvaldkonnaks, kuid kellele teadus- ja arendusametuse registreerimisena laienevad TAKS-ist tulenevad õigused.

- Täpsustab teadustöötajate esitatavaid nõudeid. Teadustöötajateks ei loeta enam kõiki teadus- ja arendusametuste juhte ja nende teaduslike struktuuriüksuste juhte, vaid ainult neid, kes osalevad teadusteema või uurimisprojekti täitmisel. Teaduriks ei saa enam kandideerida akadeemilise kraadiga isik.

Uue redaktsiooni kohaselt:

Teadur on teadustöötaja, kes osaleb teadusteema või uurimisprojekti täitmisel. Teaduri ametikohale võib kandideerida isik, kellel on Eesti magistri- või doktorikraad või sellele vastav välisriigi akadeemiline kraad.

Vanemteadur on oma ala tunnustatud teadlane, kes juhib teadusteemat või uurimisprojekti või vastutab selle oluliste lõikude täitmise eest. Vanemteaduri ametikohale võib kandideerida isik, kellel on Eesti doktorikraad või sellele vastav välisriigi akadeemiline kraad.

- Sätestab Teadus- ja Arendusnõukogu ümberkorraldamise, muudab Teadus- ja Arendusnõukogu liikmete arvu ning isikkoosseisu kinnitamise aluseid. Eesmärgiks on muuta koosseis paindlikumaks, mille kaudu saaks Teadus- ja Arendusnõukogu koosseisus muuta seni valdavalt akadeemilist suunitlust ja tugevdada ettevõtlusega seotud poolt.

- Määrab kindlaks Teaduskompetentsi Nõukogu pädevuse ja põhilised ülesanded. Kehtiv TAKS sätestab ainult TKN-i asumise Haridusministeeriumi juures.

- Täpsustab evalveerimise läbiviimise korda, näeb ette evalveerimiskomisjoni moodustamise, mille ülesandeks on teadus- ja arendusametuse külastamine ja evalveeritavale teadus- ja arendustegevuse valdkonnale hinnangu andmine. Lisaks on täpsustatud evalveerimise tulemuste kinnitamise korda.

- Võimaldab konkreetsemalt piiritleda asutuste ja juriidiliste isikute ringi, kellel on õigus taotleda sihtfinantseerimist, samuti infrastruktuurikulude katmise korda.

- Täpsustab ka erinevate ministeeriumide pädevust teadus- ja arendustegevuse korraldamisel.

- Defineerib mõned teadus- ja arendustegevust puudutavad põhimõisted ja täpsustab mitmete teiste mõistete kasutust. Nii peaks eelnõu vastuvõtmisel TAKS-i rakendamine muutuma ühetaolisemaks ja erinevate vastuoluliste tõlgenduste hulk peaks vähenema.

Koostas Rein Kaarli

V raamprogrammi 2001. a konkursside kalenderplaan

Praegu avatud 5RP konkursside lõpptähtajad*)

Jaanuar 2001

- 8 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** Kaasnevad meetmed. Vahtähtaeg. Avakuulutus 16.05.2000; asendab 16.09.99 väljakuulutatud konkurssi. Lõpptähtaeg 28.06.2002.
- 15 **Infoühiskonna tehnoloogiad:** võtmetegevusvaldkonnad; Avakuulutus 14.10.2000
- 17 **Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** ettevalmistavad toetused ja CRAFT projektid. Vahtähtaeg, avakuulutus 16.03.99.
Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus: ettevalmistavad toetused ja CRAFT projektid. Vahtähtaeg, avakuulutus 6.03.99.
Energia, keskkond ja säästev areng: ettevalmistavad toetused ja CRAFT projektid. Vahtähtaeg, avakuulutus 20.03.99.

Veebruar 2001

- 1 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** kõrgetasemelised teaduskonverentsid Vahtähtaeg. Lõpptähtaeg 01.02.2002. Allikas: avakuulutus 16.03.1999
Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus: koolitusstipendiumid, vahtähtaeg, avakuulutus 16.03.99.
- 9 **Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus:** Kaasnevad meetmed. Vahtähtaeg. Avakuulutus 6.03.99
Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus: Uurimistö infrastruktuurid. Vahtähtaeg. Avakuulutus 6.03.99
- 15 **Energia, keskkond ja säästev areng:** Kaasnevad meetmed Vahtähtaeg; avakuulutus 18.11.99, vahtähtaeg lisatud 11.05.2000.
- UUS Energia, keskkond ja säästev areng:** keskkonna ja säästva arengu võtmetegevusvaldkonnad, avakuulutus 15.11.2000.
Infoühiskonna tehnoloogiad: tulevikutehnoloogiad. Avakuulutus 25.07.2000
Infoühiskonna tehnoloogiad: võtmetegevusvaldkonnad; take-up and support measures. Avakuulutus 14.10.2000
- 16 **Euroopa Ühenduse teadustegevuse rahvusvahelise positsiooni kindlustamine (INCO):** kaasnevad meetmed tärkava majandusega maadele ja tööstusmaadele. Avakuulutus 6.08.99
- 28 **Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions).
UUS Avakuulutus 15.11.2000

Märts 2000

- 15 **Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** (Dedicated call) Üldise iseloomuga uuringud, mõõtmine ja testimine ning toetusuurimistö infrastruktuuridele. Avakuulutus 13.10.2000.
Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv: kaasnevad meetmed, vahtähtaeg, avakuulutus 16.03.99.
- UUS Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions). Avakuulutus 15.11.2000
- UUS Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions) ja üldise iseloomuga uuringud. Avakuulutus 15.11.2000
- 21 **Energia, keskkond ja säästev areng:** koolitusstipendiumid energia valdkonnas. Vahtähtaeg; avakuulutus 18.11.99, vahtähtaeg lisatud 11.05.2000.
- 28 **Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions) ja üldise iseloomuga uuringud. Avakuulutus 15.11.2000

Aprill 2000

- 11 **Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus:** Marie Curie individuaalsed ja kogemustega teadlaste stipendiumid. Vahtähtaeg. Avakuulutus 6.03.99.
- 16 **Energia, keskkond ja säästev areng:** üldise iseloomuga uurimistö. Vahtähtaeg; avakuulutus 18.01.1999.
- 18 **Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** ettevalmistavad toetused ja CRAFT projektid. Viimane vahtähtaeg ettevalmistavatele toetustele, avakuulutus 16.03.99.
Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus: ettevalmistavad toetused ja CRAFT projektid. Vahtähtaeg, avakuulutus 6.03.99.

Mai 2001

- 15 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** avalikkuse teadlikkuse tõstmine. Avakuulutus 15.01.2001. Allikas: Tööprogramm 2000
- UUS Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions) ja üldise iseloomuga uuringud. Avakuulutus 15.11.2000

Oktoober 2001

- 15 **Energia, keskkond ja säästev areng:** keskkonna ja säästva arengu võtmetegevusvaldkonnad, avakuulutus
UUS 15.11.2000.
- 18 **Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus:** osa võtmetegevusvaldkondi (key actions).
UUS Avakuulutus 15.11.2000

Pidevalt avatud konkursid (vahetähtajad puuduvad)

Innovatsioon ja VKE-de osalus: majanduslik ja tehnoloogiline intelligents. Avakuulutus 23.04.99, lõpptähtaeg 1.07.2002.

Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv: uurimistöö infrastruktuuride toetuse vajadused. Avakuulutus 16.03.99. Lõpptähtaeg 30.04.2001

Planeeritud projektikonkursi avapäevad

Detsember 2000

- ??? **Konkurentsivõimeline ja säästev majanduskasv/Energia, keskkond ja säästev areng:** koordineeritud projektikonkurss puhta linnatrantspordi alal. Allikas: DG Research dokumendid

Jaanuar 2001

- 15 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** avalikkuse teadlikkuse tõstmine. Lõpptähtaeg 15.04.2001. Allikas: Tööprogramm 2000
- 16 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** uurimistöö koolitusvõrgud. Lõpptähtaeg: 15 mai 2001, nihutatud EK poolt detsembris 2000

Veebruar 2001

- 15 **Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** tööstusettevõtete stipendiumid. Lõpptähtaeg 13.06.2001. Allikas: Tööprogramm 2000.
- Inimpotentsiaal ja sotsiaalmajanduslike teadmiste areng:** arendusstipendiumid vähemsoodsatele piirkondadele (Eesti ei kuulu nende alla). Lõpptähtaeg 15.06.2001. Allikas: Tööprogramm 2000.

*) Tabeli esimeses veerus on toodud vastavad kuupäevad. Kui viidatud tegevuskava(de)le on lisatud märkus - vahetähtaeg (cut-off date), tähendab see, et tegemist on nn avatud konkursiga (open call), millele võib taotlusi esitada jooksvalt kuni raamprogrammi viimase aastani; laekunud taotlusi vaadatakse läbi konkursi avakuulutuses (call) toodud vahetähtaegadel.

RAHULIKKE JÕULE JA EDUKAT ALGAVAT AASTAT!

RP5 Rahvuslik koordinaator
Toivo Räm

Tööprogrammide kontaktisikud:

Elu kvaliteet ja eluressursside korraldus
Meelis Sirendi

Kasutajasõbralik infoühiskond
Marek Tiits

Konkurentsivõimeline ja säästev areng ning
Innovatsioon ja VKE-de osavõtt
Hillar Toomiste

Energia, keskkond ja säästev areng
Maria Habicht

EL uurimistöö rahvusvahelise positsiooni kindlustamine
Sotsiaal-majanduslik uurimistöö ja toetus
teaduspoliitikatele

Rene Tõnnisson

Inimpotentsiaali arendamine:

Kristina Kallas

INFOLEHE toimetaja

Rein Kaarli

SA Archimedes

Kompanii 2, Tartu 51007; Tel: 07 300 328

E-post: knowledge@irc.ee

TAASTUVATE ENERGIAALLIKATE UURIMINE JA KASUTAMINE II

Eesti Põllumajandusülikooli peahoone aulas toimus 2. novembril k. a. Eesti säästliku arengu edendamisele pühendatud konverents „Taastuvate energiaallikate uurimine ja kasutamine“ (TEUK-II), millest võttis osa arvukalt inimesi üle kogu Eesti. Ühe ettekande kaasautor Saksamaalt oli samuti kohal. Konverentsil kuulati 15 ettekannet, lisaks esitati veel 14 stendiettekannet. Need andsid ülevaate töödest, mida Eestis on tehtud, tehakse praegu ja kavatakse edaspidi ette võtta taastuvate energiaressursside - päikesekiirguse, tuule, veejõu ning biomassi - uurimiseks ning ulatuslikumaks tarbimiseks.

Ka Päike ei kiirga igavesti, kuid loodetavasti siiski veel mitu miljardit aastat. Sellise stabiilsuse tõttu loeme teisi eelnimetatud tema poolt järjest uuendatavaid jõude taastuvateks energiaallikateks. Eesti looduslike tingimuste tõttu on meie taastuvad energiaressursid väga suured, võimaldades katta kõik vajadused. Nende osatähtsus energiamajanduses suureneb teadmiste kasvu, vajalike seadmete odavnemise ja nende kvaliteedi paranemise, aga ka möödapääsmatu vajaduse tunnetamise tõttu. Majanduslikes kalkulatsioonides, kus võrreldakse fossiilseid energiakandjaid taastuvate allikatega, tuleb arvestada kõiki faktoreid ja püüda vaadata aastakümneid ette. See on meie õigus praegu ja ka kohustus järglaste ees.

Juba mõne kuu pärast peab ilmuma konverentsi TEUK-II ettekannete kogumik, mis võimaldab kõigil huvilistel tutvuda seal esitatud töödega. Seepärast viitame siin vaid mõnele ettekannetele erinevatest valdkondadest.

Konverentsi avas Eesti Põllumajandusülikooli rektor Henn Elmet, kes viitas taastuvate energiaallikate osa kasvule maailma energeetikas ja Eesti võimalustele võtta sel alal

kasutusele muutunud majandustingimustes vabaksjäänud põllud.

Akadeemik Karl Rebane käsitles taastuvaid energiaallikaid, looduslikku ja sotsiaalset elukeskkonda entroopiaprintsiibi valguses. Katrin Heinsoo, Ebe Sild ja Andres Koppel teavitasi kuulajaid, kuidas saab kiireltkasvavaid pajuistandusi kasutada energiaallikana ning vegetatsioonifiltrina. Marko-Raul Esop ja Olev Liik esitasid tuuleenergia konkurentsivõime ja CO2 emissioonide vähenemise analüüsi Eestis mudeliga MARKAL. Aavo Isak kinnitas, et saepurugraanulite kasutamisel automatiseeritud katlas on ka taastuvate energiaallikate kasutamine küttemajanduses mugav. Tanel Lukason ja Ott Kurs andsid teatud ülevaate taastuvate energiaallikate ressurssidest ning kasutamisest Eestis. Paul Leemet kirjeldas soojusenergia tootmist Kuressaares biokütuste baasil ja Raido Liitmäe biokütuste kasutamist Muhu valla Liiva katlamajas. Heiti Haldre kõneles vee-energia osast Eesti energeetikas. Teolan Tomson, Maire Hansen ja Ants Nõva selgitasid tuule energeetilise kvaliteedi uuringuid. Rein Veski esitas kütuste geneetilise klassifikatsiooni ja Veli Palge tutvustas päikesekollektori energiabilanssi.

Konverentsil TEUK-II käsitleti laia temaderingi, kuid kõiki neid ühendab seotus energeetikaga. Seepärast peavad paljud otstarbekaks jätkata taolise ürituse korraldamist igal aastal ja anda välja ettekannete kogumik.

Suur tänu ettekannete autoritele tehtud tubli töö eest! Loodetavasti on järgmisel konverentsil esinejaid veelgi rohkem ja vast ka välisriikidest! Kas mahub aga siis kogu tegevus ühele päevale. Selle üle tasub mõelda.

Tartus, 20.11.2000. Valdur Tiit

Rakendusuuringute ja tootearendusprojektide finantseerimise

Sihtasutus Eesti Innovatsioonifond alustas taas rakendusuuringute ja tootearendusprojektide finantseerimistaotluste vastuvõtmist ning menetlemist.

Projektide menetlemine toimub uute finantseerimistingimuste ning dokumentatsiooni alusel.

Uued tingimused toetuste ja laenude eraldamiseks ettevõtetele ning teadus- ja arendusasutustele võimaldavad projekte edukamalt teostada.

Täpsemate finantseerimistingimustega ja taotluste vormidega on võimalik tutvuda Sihtasutuse Eesti Innovatsioonifond kodulehel www.if.ee. Uued finantseerimistingimused jäävad kehtima ka Sihtasutuse Eesti Innovatsioonifond reorganiseerimisel Eesti

Tehnoloogiaagentuuriks järgmise aasta alguses. Sihtasutuse Eesti Innovatsioonifond eesmärk on riikliku innovatsioonipoliitika ellurakendamine ning Eesti majanduse tehnoloogiliseks arenguks vajalike programmide ja projektide finantseerimine.

Alar Kolk

SA Eesti Innovatsioonifond Juhataja

Lisainformatsioon:

Tel (0) 6651580 Fax (0) 665 1581

e-mail: if@if.ee

Eesti Innovatsioonifond

Narva mnt. 13, 10151 Tallinn

URL: <http://www.if.ee/>

IST2000 - Infoühiskond kõigile

6.- 8. novembril toimus Prantsusmaa kuurortlinnas Nizzas rahvusvaheline konverents ning näitus IST2000 - Infoühiskond kõigile. Tegemist on iga-aastase Euroopa Komisjoni Infoühiskonna direktoraadi egiidi all toimuva üritusega. Eelmisel aastal olid võõrustajateks soomlased.

Näitusel püüti esitleda kõike seda, mida infotehnoloogia alal Euroopas on saavutatud. Korraldajatena kasutasid suurimaid näitusepindu Euroopa Komisjon ning Prantsusmaa. Samuti oli külalistel võimalus tutvuda projektidega, mis on senini IST programmi kaudu toetust saanud.

Oma esinemispind oli antud ka mitte-liikmesriikidele (nt Hiina, Kanada, Brasiilia; EL kandidaatriigid). Eesti väljapaneku korraldajaks oli SA Archimedes. Informatsiooni oma firmade kohta pakkusid Curonia ning Artec Design, huvilistele oli kättesaadav ka informatsioon Eesti e-valitsusest. Näitusele mõeldes olid Marek Tiits ja Tarmo Kalvet jaotusmaterjalina kokku pannud Eesti infoühiskonna seisundit analüüsiva CD "Estonia - IT solutions", mida jaotati kolme päeva jooksul üle 700 eksemplari. Peab tõdema, et kandidaatriikide vastu just kõige suuremat huvi ei tuntud. Meeldiva erandina paistis silma aktiivne liikumine Eesti boksi juures ja ümber.

Kahtlemata olid näitusel huvi keskmes need 20 firmat, keda 207 kandidaadi hulgast oli välja valitud IST preemia laureaadiks.

Preemiafondi suuruseks oli 700 000 eurot: kõik kakskümmend laureaati pälvisid 5000 eurose preemia ning kolm peavõitjat veel 200 000 eurose auhinna. 7. novembri õhtul toimunud võitjate väljakuulutamise ning autasustamise tseremooniast võib pinge üleskrüvimise ning esitluse poolest võrrelda Oscari tseremooniaga. (Ilmselt torkas sarnasus silma ka ühele peavõitjale MINEit'le, kes oma veebilehel iseloomustab ennast kui esimest lirimaal asuvat Euroopa IT Oscari võitjat. Säravaks tseremoonijuhiks oli virtuaalne supernaine Ananova (<http://www.ananova.com/>).

Võitjateks valiti Saksamaal Fraunhoferis asuva Arvutigraafika Instituudi poolt väljatöötatud telemeditsiini tööjaama TeleInViVo (<http://www.igd.fhg.de/teleinvivo/>). Kolmas võitjatest oli noor, 2000. aasta aprillis loodud Shveitsi firma XiTact (<http://www.xitact.com/xitact.html>), kes on välja töötanud kirurge abistava kõrgtehnoloogilise virtuaalse simulaatori XiTact Virtual Patient. Loodud vahend võimaldab kirurgidel mitte ainult näha, vaid ka tunnetada operatsiooni käigus toimuvaid tegevusi. Tunda on, et IST auhinna saamine on firmade tegevusele soodsalt mõjunud: nende veebilehtedel näeme, et toimub uute töötajate värbamine, XiTact on seoses tegevuse laienemisega ehitanud uue peakorteri.

Parallelselt näitusega toimuv konverents oli üles ehitatud

põhimõttel, et kõik 66 riigist saabunud ca 1600 osalejat saaksid osaleda just neile sobivas sektsioonis. Suurt tähelepanu osutati e-demokraatiat ja e-valitsust puudutavatele küsimustele. Siin oli huvitav jälgida Stockholmi linnapea Carl Cederschiöldi esinemist, kes tutvustas oma linnas saavutatut. Ta rõhutas, et e-valitsusest ja e-demokraatiast ei saa enne juttu olla, kui valdav osa kodanikest sellele juurde pääseb. Enne sellise initsiatiivi väljakuulutamist tuleb teha tõhusat tööd, et otsustuste langetamisel kasutatavad põhiandmed oleksidki elanikele kättesaadavad.

Samuti ei tähenda e-valitsus ametnike elu kergenemist, pigem vastupidi - elektroonilises keskkonnas tahavad inimesed vastust 24 tunni jooksul. Ettekandja sõnul ei tohi e-valitsused unustada, et põhiosa kodanikest tahavad elada oma elu, nad ei jaksa kogu aeg juhtida. Kui oodatakse kodanikelt pidevalt initsiatiivi, siis võib tulemuseks olla hoopis nihilism - vastuolek ükskõik missugusele algatusele. Mõõda ei saadud e- demokraatia ühest võimalusest - valimisest Interneti kaudu. Seda teemat käsitles külaline Ameerika Ühendriikidest Julia Glidden, kelle firmal Global Election Company (www.election.com) on suured kogemused hääletuste läbiviimisel juba mitmetes erinevates maailma piirkondades. Paratamatult tõstatus praeguse presidendivalimise taustal probleem e-valimise turvalisusest. Ja seda mitte ainult kartuses, kas iga hääle taga on ikka õige inimene, vaid ka selles, kuidas tavainimene pakutavates võimalustes orienteerub. Probleemi näitlikustamiseks esitleti karikatuuri 17. märtsi Le Monde'st, kus kaks murelikku valijat arutlevad omavahel Varsti peame olema tähelepanelikumad, et ikka hääletaksime õigel valimistel ning õiges riigis.

E-demokraatiast rääkides ei saadud läbi antiikklassikuteta - suurele ekraanile jooksid tsitaadid suurmeestelt. Teema lõpetuseks sobiks Soloni arvamus hästi juhitud linnast (riigist) : hästi juhitud linn (riik) on see, kui need, keda ei ole haavatud, võtavad juhtimise üle ning lahendavad vaidlusküsimused sama õiglaselt nagu oleks kahju tehtud neile endile.

E-äri ning sellega seotud juriidilised küsimused olid arutlusel mitmel järjestikusel seminaril. Nn uue majanduse plahvatusliku kasvuga on paratamatult lisandunud selline temaatika nagu e-kuritöö ning selle vastu võitlemine nii turvamise kui ka seadusandluse uuendamise seisukohalt.

Konverentsi pikimad ning emotsionaalsemad sessioonid toimusid saalides, kus arutati e-õppe tulevikku. Õpetajad on ikka sõnakamad ja tegemist oli ka kõige laiemat kasutajaskonda haarava temaatikaga. EL liikmesriikides on seatud eesmärgiks, et aastaks 2002 peaks kõigil koolidel olema Interneti ühendus ning juurdepääs multimeedia vahenditele; avalikud internetipunktid avatakse ääremaadel; digitaalne kirjaoskus peab saama sama igapäevaseks, kui tavaline kirjaoskus.

Erinevatel foorumitel esitati mitmeid tulevikuvisionid. Üks haaravamatest toimus 7. novembri hommikul. Sekstisioonis püüti ennustada, milline näeb Euroopa infoühiskond

välja aastal 2020. Esinejatest tooksin esile Mike Gregory Cambridge Ülikoolist ning Tony Davisoni IBM-st. Tegemist oli inimestega, kes ise juba elavadki vaieldamatult infoühiskonnas. Ometi ei esitlenud nad ootus- ja tavapärasest visiooni mingist tehnoloogiakesksest maailmast, vastupidi - Euroopa infoühiskonna tulevikku nähti inimesi ja nende võimeid abistavate ja asendavate tehnoloogiate ühiskonnana, kust pole kadunud inimlikul tasandil kontaktid ja emotsionaalsed väärtused.

IST2000 enimsiteeritud esinejaks kujunes Erkki Liikanen, kes konverentsi avakõnes rõhutas, et tehnoloogilised muudatused ei ole enam ainult arvutiekspertide mure, vaid on asetatud EL poliitilise agenda tippu. Kuuendas Raamprogrammis on tema sõnul tehnoloogilisel arengul täita tähtis osa. Praegusel hetkel peab e-Euroopa lahendama kolm ülesannet: muutma Interneti kiiremaks ja turvalisemaks; investeerima nii teadmistesse kui oskustesse; stimuleerima Interneti kasutamist.

Ülle Must
SA Archimedes, EL Innovatsioonikeskus
Tel. 07 300 330
E-mail: ylle@tartu.euedu.ee

Elu kvaliteedi ja eluressursside korralduse

programmi järjekordne projektikonkurss

15. novembril kuulutati välja järjekorras juba kolmas projektikonkurss elu kvaliteedi ja eluressursside korralduse programmis kogueelarvega 573 miljonit eurot. Projektikonkursil on 2001 aasta jooksul 3 tähtaega: 28 veebruaril (bioetika; eluteaduste ja sellega seotud tehnoloogiate sotsiaal-majanduslikud aspektid), 15 märtsil (toitumine ja tervis; rakutöötus; keskkond ja tervis; vananev elanikkond) ning 18 oktoobril (nakkushaiguste ohjeldamine; rakutöötus; jätkusuutlik põllumajandus, kalandus ja metsandus; enamus üldise iseloomuga meditsiiniuringute teemadest).

Arvestades eelmiste projektikonkursside tulemusi ning ekspertgruppide soovitusi, on 2001 aasta tööprogrammis mitmeid muudatusi. Kõikidesse programmi osadesse on sisse viidud täpsustusi ning muudetud rõhuasetusi. Ainult taoliste muudatustega piirduvad nakkushaiguste ohjeldamine; rakutöötus; kroonilised ja degeneratiivsed haigused; neuroteadused; rahva tervis ja tervisehooldesüsteemi uuringud ning puuetega inimestega seotud uuringud. Mitmetel teemadel ei ole 2001 aasta konkurss üldse avatud, kuna see on projektidega juba piisavalt kaetud (näiteks toiduohutus ja neuroteaduste

mõned teemad), või aktsepteeritakse ainult ühise ja koordineeritud tegevuse ja võrgustike projekte (näiteks mõned teemad genoomi uuringute valdkonnas).

Pea kõikide teemade lõikes on rõhutatud uute tehnoloogiate osatähtsust, eriti märgitakse ära viimased teadussaavutused geenitehnoloogia alal. Samuti iseloomustab mitut tegevusvaldkonda Euroopa Teadusareali initsiatiivi järgimine. Viimasega seotult on prioriteetseteks tunnustatud üle-euroopaliste võrgustike (ühiseks ja koordineeritud tegevuseks, koolitusteks, teadustööks) loomist.

Väiksemaid sisulisi parandusi on sisse viidud programmi osades toit, toitumine ja tervis; keskkond ja tervis; jätkusuutlik põllumajandus ning vananev elanikkond.

Toidutemaatikas on 2001 aasta konkurss avatud ainult toitumisteemalistele projektidele. Seejuures on tööprogrammist välja jäänud kindlate elanikkonna gruppide toitumisvajaduste uurimine (piisavalt projektidega kaetud). Enam rõhutatakse kõikide teemade puhul tarbija-keskse komponendi olulisust ning sotsioloogiliste, psühholoogiliste ning turunduslike aspektide tähtsust.

Keskkonna ja tervise teemadel on konkursside käigus piisavalt kaetud vähkitekitavate faktorite uurimine, seega on rõhuasetus neilt ära võetud. Prioriteetideks on nüüd näiteks mitmete keskkonnafaktorite koosmõju, geeni ja keskkonna vahelised mõjud ja endokriinsüsteemi kahjustavate ainete toime.

Põllumajanduse valdkonnas rõhutatakse uusi tehnoloogiaid (molekulaarbioloogial põhinevaid ja informatsioonitehnoloogiat). Lisatud on teema, kuidas siduda taimede ja loomade DNA järjestuse määramist ja geenide kaardistamist praktilise tegevusega, näiteks aretustegevuses. Kalanduse alal on uueks teemaks kalatoiduna kasutatavatele kalajahule ja -õlile alternatiivide leidmine. Maaeluarengu teemadel on rõhutatud multifunktsionaalse põllumajanduse prioriteetsust.

Vananeva elanikkonna programmi ossa on lisandunud teemasid eakate hooldamise alal ning elanikkonna vananemist mõjutavate faktorite uurimise teema.

Üldistesse meditsiinilistesse uurimistöodesse on lisandunud inimese geneetilise informatsiooni kättesaadavuse ja kaitsega seotud probleemid.

Kõige suurema muutuse on läbi teinud genoomi ja geneetiliste haiguste uuringute valdkond, mis toob kaasa lausa uue taotlemise korra. Selles valdkonnas kuulutati välja integreeritud projektide konkurss. Integreeritud projekt ühendab endas nii mitmeid teadusliku uurimistöo projekte, koordineerivaid projekte (võrgustikud ja ühise tegevuse projektid) kui ka koolitust. Integreeritud projekti kriitiliseks massiks peaks olema vähemalt 150 teadlase aastane koormus ja praeguse seisukoha järgi valitakse finantseerimiseks välja vaid 3 projekti. Valimise protsess on kaheastmeline. Esimeseks astmeks on nn ideede konkurss (expression of interest) tähtajaga 9 veebruar

2001. Laekunud ettepanekute hulgast valitakse välja kuni 5 strateegiliselt tähtsat teemat, millel kuulutatakse suvel välja temaatiline konkurss juba konkreetsetele taotlustele tähtajaga 18 oktoober 2001.

Lähemat informatsiooni elu kvaliteedi ja eluressursside korralduse programmi muudatustest leiab programmi koduleheküljelt.

Sotsiaal-majandusliku uurimusbaasi 2. projektikonkursi esialgsed tulemused

Erinevalt levinud arvamusest Eesti sotsiaalteaduste madalseisu kohta osalevad Eesti sotsiaalteadlased EL 5. Raamprogrammis üha rohkem ja edukamalt. Kui 1999. aastal sotsiaal-majandusliku uurimusbaasi 1. projektikonkursil osalesid Eesti teadusasutused 7 projektis, nendest 4 edukalt, siis käesoleva aastal toimunud 2. projektikonkursil osalesid Eesti teadusasutused juba 25 projektis ja esialgsete andmete põhjal olid nendest 8 edukad.

Samal ajal oli osaleb Rootsi 16-es, Soome 11-es, Läti 3-es ja Leedu 3-es projektis.

Teisel projektikonkursil olid avatud 7 uurimisteemat. Enamus eesti osalusega projekte oli keskendunud 7. teemale ehk Euroopa Liidu laienemisega seotud temaatikale. Huvitava on märkida, et selle teema all laekus kokku 45 taotlust ja neist parimas oli esindatud ka Eesti teadusasutus. Esitatud projektide eelarvete keskmine suurus oli natukene alla 1 miljoni Euro ja keskmine partnerite arv 7-8.

Eesti teadusasutuste lõikes olid kõige aktiivsemateks osalejateks Tartu Ülikool, Tallinna Pedagoogikaülikool ja Tallinna Tehnikaülikool. Nendest kõige edukamaks esialgsel andmetel osutus Tartu Ülikool, mis on partnerina pooltes Eesti osalusega edukatest projektidest.

Lepinguläbirääkimised edukate taotlejatega jõuavad loodetavasti lõpule järgmise aasta varakevadel. Järgmine ja ühtlasi ka viimane Viienda Raamprogrammi sotsiaal-majandusliku uurimusbaasi projektikonkurss toimub 2001. aasta sügisel.

Rene Tõnnisson
IHP programmi kontaktisik
SA Archimedes

Eesti Euroopa Liidu V Raamprogrammis

SA ARCHIMEDES ja V Raamprogrammi kontaktpunkt avaldasid broshüüri

Eesti osavõtt Euroopa Liidu Teaduse ja Tehnoloogilise Arendustegevuse 5. Raamprogrammist
vahekokkuvõte
jaanuar 1999 - august 2000,

mis tutvustab V Raamprogrammi ning analüüsib Eesti osalust selles (15.08.00 seisuga) rahvusliku kontaktpunkti poolt läbiviidud uuringu taustal.

Euroopa teadus-, arendus- ning innovatsioonialase koostöö võimaluste ja EL teadus- ja arenduspoliitikate tutvustuseks ning broshüüri esitluseks korraldati 9. novembril 2000 Tartus Kompanii 2 saalis seminar, millel osales üle 50 teadlase-innovaatori.

Peatähelepanu all oli V Raamprogramm ja Eesti osalus selles.

Peale Ülle Musta (SA Archimedes) avasõna kuulati ettekandeid.

HM teadus- ja kõrghariduse osakonna juhataja Rein Vaikmäe andis ülevaate Euroopa Komisjoni Euroopa Ühtse Teadusruumi initsiatiivist ja analüüsis Eesti kohta selles. Ta kinnitas, et EL kandidaatriigid on kindlalt ühtsesse teadusruumi sisse arvatud ning püütakse luua skeeme, kus kandidaatriikidel oleks sõnaõigus teadusruumi kujundamisel.

Toivo Rääim, 5. Raamprogrammi Eesti Rahvusliku kontaktpunkti juht, andis ülevaate V Raamprogrammi käigust ning VI Raamprogrammi ettevalmistamisest. Üks Eesti huvisid oleks saavutada kandidaatriikide võrdsustamine EL vähem arenenud piirkondadega (less favoured regions).

Rene Tõnnisson, ESTIRC projekti ja lõppenud HESR projekti koordinaator (vt eelmine Infoleht), tegi ülevaate FEMIRC Eesti projektist, mis pani aluse tehnoloogilise arendustegevuse ja innovatsiooni alasele tegevusele SA Archimedes.

Suurt huvi äratas ka edukates projektides osalejate Villu Varese (OPET Estonia - Energeetika Instituut), Ülo Manderi (mitu projekti - TÜ geo-bioteaduskond) ja Kristjan Halleri (ESTOMATERIALS - TÜ Füüsika Instituudi Ekstsellentsikeskus) esinemine, kes valgustasid ka eduka projekti taotlusprotsessi telgitaguseid.

Esitletud broshüür on pdf-formaadis kättesaadav SA Archimedes Euroopa Liidu Innovatsioonikeskuse koduleheküljelt: http://www.irc.ee/5RP_est.pdf

Majandusministeeriumi Tehnoloogia ja innovatsiooni talitus

soovib oma teotahtelisse meeskonda leida

peaspetsialisti

kelle põhilised tööülesanded on:

- tehnoloogia- ja innovatsioonipoliitika kavandamises osalemine
- koostöö korraldamine innovatsioonisüsteemi erinevate osapooltega
- tehnoloogia- ja innovatsiooni valdkonna välisprojektide ettevalmistamises ja teostamises osalemine

Eeldame:

- majandus- või tehnikaalast kõrgharidust
- teadmisi ja/või huvi tehnoloogia arengusuundade ja innovatsiooni vastu
- analüüsivõimet ja süsteemsust
- eneseväljendamisoskust ja loovust
- inglise keele oskust kõnes ja kirjas
- head arvutikasutamise oskust
- kasuks tuleb eelnev projektijuhtimise kogemus

Pakume:

- kaasaegseid töötingimusi
- koolitusvõimalust

Avaldus ja CV palume saata hiljemalt 12.01.2001.a.
Majandusministeeriumi Personaliosakonda
Tallinn 15072 Harju 11
või CVd@mineco.ee.
Lisainfo telefonil 6 256 392, pr. Kitty Kubo